

Alusta alkaen 36
1 Moos 25:11-28
6.11.2008 Savonlinnan Tuomiokirkko

Iisak ja hänen poikansa Eesau ja Jaakob

Kertausta

Aluksi on jälleen kerrattava lyhyesti Raamatun tähänastista kokonaisuutta. Ensin Jumala loi maailman ja ihmisen. Sitten ihminen lankesi syntiin ja eroon Jumalasta. Synti levisi maailmassa ja aiheutti väkivaltaa ja uhoa, ja vaikka Jumala koetti sitä hillitä eri keinoin, ihmiskunta ei parantunut.

Jumala valitsi yhden miehen ja hänen vaimonsa, Abrahamin ja Saaran, kutsui heidät yhteyteensä, antoi heille lupauksensa perillisestä, jonka kautta koko ihmiskunta saisi takaisin syntiinlankeemuksen tuhoaman siunauksen. Se vaati Abrahamilta ja Saarialta uskoa.

Lopulta syntyi luvattu lapsi, Iisak. Iisak oli juutalaisten kantaisä. Toisaalta hän on ennakoiva vertauskuva Messiaasta, jonka Jumala oli lähettävä maailman Vapahtajaksi. Iisak sai periä sen siunauksen, jonka Jumala oli luvannut hänen isälleen Abrahamille. Iisakilta se periytyi Jaakobille.

Nyt olemme päässeet kertomuksessa kohtaan, jossa Abraham on kuollut. Jakso 1 Moos 12-25 eli Abraham –kertomukset on päättynyt. Alkaa uusi jakso, 1 Moos 25-35. Se on paitsi kuvausta juutalaisten kantaisien elämästä, samalla kuvausta siitä, kuinka Jumalan aloittama pelastushistoria eteni. Tässä alkuvaiheessa pikku purosesta ei vielä näe, miten iso kymi siitä Jeesuksen ylösnousemuksen myötä kehittyi. Mutta jo pikku purosesta eli Iisakissa ja Jaakobissa on paljon ennakoivaa, vertauskuvallista kertomusta käyttävää kuvailua siitä, millainen vesi siinä virtaa: jumalallisen puhdas ja virvoittava, silti täysin inhimillinen ja siksi jopa syntinen ihminen uskaltaa siihen heittäytyä. Syntisiä ne olivat nimittäin ne sen alkupuronkin kahlaajat, kuten Jaakobista tulemme näkemään.

Jumalan lupaus - Jumalan siunaus

Abrahamin kuoltua Jumalan siunaus seurasi hänen poikaansa Iisakia. Iisak jäi asumaan Lahai-Roin kaivon tienoille. (1 Moos 25:11)

Abraham –kertomuksissa olennaisin käsite oli ”Jumalan lupaus” ja ”liitto”. Iisakia ja Jaakobia koskevissa kertomuksissa keskeisemmäksi tulee käsite ”Jumalan siunaus”. En oikein tiedä, onko tässä jotain opetusta meille. Ehkä ainakin sellainen, että uskovaisten vanhempien Jumalan kanssa solmima liitto jatkuu usein hengellisenä siunauksena heidän lapsilleen, vaikka lapset itse eivät aluksi olisi vanhempiensa uskosta kovin innoissaan.

Ismaelin jälkeläiset

Ennen kuin Raamattu alkaa käsitellä Iisakia ja hänen jälkeläisiään, se kuitenkin kuvaa aika pitkästi Iisakin veljen, Ismaelin sukua.

Tässä on Abrahamin pojan Ismaelin sukuuettelo, hänen, jonka Saaran egyptiläinen orjatar Hagar synnytti Abrahamille. Nämä olivat Ismaelin pojat ikäjärjestyksessä

lueteltuina: Ismaelin esikoinen oli Nebajot, ja hänen muut poikansa olivat Kedar, Adbeel, Mibsam, Misma, Duma, Massa, Hadad, Tema, Jetur, Nafis ja Kedma. Nämä olivat Ismaelin pojat, kahdentoista heimokunnan päälliköt, ja heidän mukaansa annettiin nimet myös heidän kylilleen ja leiripaikoilleen.

Ismael eli kaikkiaan satakolmekymmentäseitsemän vuotta. Sitten hän kuoli ja hänet otettiin isiensä luo. Ismaelin suvun asuma-alue ulottui Havilasta aina Suriin, joka on Egyptistä itään Assurin suunnalla. Ja Ismael joutui alinomaa vastakkain veljiensä kanssa. (1 Moos 25:11-18)

Totean tästä vain, että Ismaelin suku kuvaa arabiheimoja. Israelilaiset tajusivat olevansa heidän sukukansaansa, olihan kielikin samankaltainen.

Iisakin ja Rebekan koettelemukset

Tämä on kertomus Abrahamin pojan Iisakin suvusta. Abrahamille syntyi Iisak. Iisak oli nelikymmenvuotias ottaessaan vaimokseen Rebekan, joka oli Mesopotamiassa asuvan aramealaisen Betuelin tytär ja Labanin sisar. Iisak rukoili Herraa vaimonsa puolesta, sillä tämä oli hedelmätön. (1 Moos 25:19)

Kertomus vaikuttaa kevyehköltä, mutta mitä tuskaa ja koettelemista näiden sanojen takana onkaan! Iisak ja Rebekka ovat Jumalan Abrahamille antaman lupauksen ja siunauksen kantajia. Mutta ulkonaisesti ja heistä itsestään näyttää siltä, että Jumalan siunausta ei ole olemassakaan. Rebekka ei voinut saada lasta. Millainen Jumala Herra muka oli, kun ei kyennyt täyttämään Abrahamille antamaansa lupausta?!

Näin Iisak varmasti joutui ajattelemaan monta kertaa: ”Voi, samaan koettelemukseen ja onnettomuuteen olen joutunut Rebekkani kanssa kuin ennen meitä vanhempani Abraham ja Saara” (Luther). Jatkosta käy näet ilmi, että hän joutui odottamaan 20 vuotta, rukoilemaan 20 vuotta, että Herra antaisi Rebekan synnyttää (1 Moos 25:26).

Tällä tavalla Raamattu aivan kyllästyksiin asti tolkuttaa sitä, kuinka Jumalaan uskomisen on kärsivällistä odottamista. Ismael, normaalin kansan kantaisä, sai jälkeläisiä heti, 12 suurta ruhtinasta, mutta uskovan kansan kantaisä Iisak ja kaunis Rebekka kipuivat pelkän lupauksen varassa 20 vuotta ja katselivat, kuinka Iisakin velipoika menestyi.

On käytettävä tunnetta ja mielikuvitusta tajutaksemme, mitä näihin sanoihin sisältyy. He joutuivat odottamaan 20 vuotta, 20 vuotta kestäämään naapurien vaivihkaista pilkkaa, sillä aviopari vailla lasta oli tuon ajan ihmisten silmissä kuin kuollut, ainakin kirottu. Iisak on varmaan saanut kuulla vaimostaan vihjailuja, että olipa järkeä lähteä hakemaan tuollainen hedelmätön ulkomaanhutsu vaimoksi, kun kotonakin olisi ollut kunnollisia, hedelmällisiä morsiamia tarjolla.

Heillä oli ”odottavaa uskoa”. He noudattivat Psalmin 27 neuvoa. ”Odota Herraa, ole luja ja vahva olkoon sydämesi”. Heidän 20 -vuotista huokaustaan kuvaa körttiläisen virren 361 sanat:

Koska valaissee kointähtönen mua köyhää kerjääjää? Koska päättyy matka yöllinen? On yhä hämärää. Taivaalle nostan yhtenäen katseeni kaipaavan. Valoa jos en näekään, sen tiedän loistavan.

Luther sanoo, että Rebekka ja Iisak ovat esikuvia siitä, kuinka kristittyjen on opittava tukahduttamaan viha, nurkuminen ja kärsimättömyys Jumalan viivyttelyä vastaan.

Esau ja Jaakob – Israel voitti edomilaiset

Herra kuuli hänen rukouksensa, ja Rebekka tuli raskaaksi. Mutta lapset potkivat toisiaan Rebeekan kohdussa, ja hän sanoi: "Miksi minulle pitää sattua tällaista?" Hän meni kysymään neuvoa Herralta (1 Moos 25:22)

Rebekka oli ensin hartaasti rukoillut tulevansa raskaaksi. Mutta sitten raskaudessa jokin näyttää menevän vikaan. Epätoivossaan nainen huudahtaa: "Miksi minulle pitää sattua tällaista! Olisi ollut parempi jättää rukoilematta ja tyytyä lapsettomuuteen!" Tässä kuuluu ihmisen tuska, kun näyttää siltä, että Jumala on minun ja lasteni osalle suunnitellut jotain kauheaa.

Rebakka "meni kysymään neuvoa Herralta". Ilmeisesti kyseessä oli jokin kulttipaikka, jossa oli Herran profeetta tai oraakkeli. Herra vastasi:

"Kaksi kansaa on kohdussasi, kaksi heimoa sinusta haarautuu. Toinen heimo on toista vahvempi, vanhempi on palveleva nuorempaa." (1 Moos 25:23)

Tämä kohta on monimerkityksinen, niin kuin Vanha testamentti hyvin yleisesti on.

Eräs merkityksen taso on se, että tämän kirjoittaja on ilmeisesti elänyt joskus Israelin varhaisella kuningasajalla. Silloin Juudan (vaiko Israelin) kuningaskunta oli voittanut itseään vanhemman ja suuremman kansan, edomilaiset. He pitivät kantaisänään Eesauta, Iisakin kaksoisveljeä. Tällä kertomuksella tehtiin ymmärrettäväksi sitä, kuinka pienempi ja nuorempi kansa eli Israel oli voittanut vanhemman ja mahtavamman. "Toinen heimo on toista vahvempi, vanhempi on palveleva nuorempaa."

Esau ja Jaakob – jumalayhteys ei perustu ihmisluontoon vaan Jumalan sanaan ja uskoon

Toinen merkitys on vertauskuvallinen ja hengellinen. Sen antaa meille apostoli Paavali Roomalaiskirjeen luvussa 9. Vertauskuva menee näin:

Eesau oli kaksoisveljistä vanhempi. Hän syntyi vain muutamaa minuuttia ennen Jaakobia. Silti lain ja luonnollisen käytännön mukaan hän oli ilman muuta Iisakin perillinen. Hänelle kuului lain ja normaalin käytännön mukaisesti esikoisen oikeus, joka koski myös siunausta Jumala edessä.

Nyt Jumala kuitenkin sanoo: Vanhempi on palveleva nuorempaa. Tämä merkitsee sitä, että Jumala asettaa Jaakobin etusijalle, ennen Eesauta. Jumala ei anna siunaustaan sen perusteella, mitä laki ja normaali ajattelu sanovat.

Mihin siunaus sitten perustuu? – Se perustuu Jumalan sanaan ja lupaukseen. Jumala sanoo sanansa, jonka mukaan esikoisoikeus kuuluu Jaakobille. Tämä menee lain ja inhimillisen normaaliajattelun edelle. Ensimmäisenä syntyneen oikeus on hengellisessä mielessä mitätön, pelkkää lihaa, ei henkeä. Jumalan sana ratkaisee kaiken.

Meille tällä vertauskuvalla on tärkeä merkitys. Meidänkään elämässämme pelkkä lihallinen syntymä ei riitä jumalasuhtemme pohjaksi. Sen varassa me olemme luontaisten kykyjemme varassa. Mutta ne ovat syntiemme niin pahoin turmelemia, ettemme niitten varassa voi kestää Jumalan edessä. Tästä meille kertovat myös Vanhan testamentin useimmat henkilöt. Esim. Jaakobin

pojista tuli melkein murhaajia. He heittivät veljensä kaivoon, myivät orjaksi Egyptiin ja aiheuttivat isälleen niin suuren surun, että tämä oli kuolla siihen.

Ihmisen luontainen syntymä ja luontaiset kyvyt ovat kuin Eesau. Ne eivät peri Jumalan siunausta, eivät vaikka ihmisten ajattelun mukaan pitäisi tulla siunatuksi, kun kaikkensa yrittää.

Jumalan sana synnyttää ihmisen uudesti. Tämä tapahtuu Raamatun mukaan kasteessa ja jatkuu ja pysyy ihmisessä vaikuttavana todellisuutena, kun hän uskoo. Tämän uuden syntymän vertauskuvana on Jaakob. Vaikka inhimillisesti ottaen esikoisen siunaus ei kuulunut hänelle, Jumalan sanallaan sai aikaan sen, että hänestä tuli siunattu.

Sama pätee kaikissa ihmisissä. Luontaisten kykyjen perusteella kukaan meistä ei ole Jumalan edessä elävä ja siunattu. Siunaus ja hengellinen elämä on ihmisen luonnon tavoittamattomissa oleva asia. Se tulee Kristukselta, Jumalan sanan lupauksiin uskomisesta, kasteesta, sovitukselta jne. Ne kaikki ovat asioita, joihin luonnollisella järjellä ja luonnollisella lain noudattamisella ei päästä.

Apostoli Paavali kirjoittaa tästä näin:

Jo ennen kaksospoikien syntymää, ennen kuin he vielä olivat tehneet mitään hyvää tai pahaa, Jumala sanoi Rebekalle: ”Vanhempi on palveleva nuorempaa.” Näin Jumala osoitti, että hänen suunnitelmansa perustui hänen omaan valintaansa, ei ihmisen tekoihin vaan kutsujan tahtoon.” (Room 9:11-12)

Kaksosten syntymä

Aikanaan Rebekka synnytti kaksoset. Ensimmäisenä syntynyt oli iholtaan punaruskea ja kauttaaltaan karvainen kuin vuohenkarvaviitta, ja hän sai nimen Esau. Sitten syntyi hänen veljensä, ja hän piti kädellään kiinni Esaun kantapäätä; siksi hän sai nimen Jaakob. Iisak oli heidän syntyessään kuusikymmenvuotias (1 Moos 25:25-26).

Molemmat nimet ovat merkityksellisiä. *Esau* merkitsee ”karvaista” ja hänen myöhempi asuinpaikkansa Seirin nimi viittaa myös karvaiseen. *Esau*ta kutsuttiin myös nimellä *Edom* ja hänen jälkeläisiään *edomilaisiksi*. *Edom* tarkoittaa ”punainen” tai ”ruskea”.

Nimi Jakob taas muistuttaa heprean sanaa *aqeb* eli kantapää sekä verbimuotoa *aqab*, eli ”hän pettää”. ”Kantapää” selittyy syntymän tapahtumilla. Ensi kerralla kuulemme, mistä viittaus pettämiseen tulee.